

Asia: VN/7050/2023

Luonnos valtakunnalliseksi nuorisotyön ja -politiikan ohjelmaksi (VANUPO) 2024-2027

Lausunnonantajan lausunto

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 1: Jokaiselle nuorelle polku eteenpäin

Tavoite 1: Nuori voi hyvin koulussa ja oppilaitoksessa

Toimenpiteissä tulisi mainita luonto yhtenä hyvinvointia edistävänä tekijänä sekä toiminnan sisällöissä että toimintaympäristönä esimerkiksi oheiseen tapaan seuraavissa kahdessa ohjelmaluonnoksen tekstikohdassa:

"Edistetään oppimisen iloa, oppimista ja kouluviihtyvyyttä lisäämällä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyötä taide- ja kulttuuritoimijoiden sekä luontotoimijoiden, kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa. Hyödynnetään monimuotoisia ja vuorovaikutteisia oppimisympäristöjä sekä luonto-, kulttuuri- ja taidekasvatusmenetelmiä. Edistetään luonto- ja kulttuurikasvatussuunnitelmien syntymistä kuntiin, joissa niitä ei vielä ole."

"Nuorten oppimis- ja harrastustiloissa huomioidaan hyvinvointia edistävä suunnittelu (mm. luonnonvalo, viherkasvit, ikkunanäkymät, luontoäänet)."

Toivomme, että koulutyössä huomioidaan akateemisen kasvun ohella entistä paremmin myös sosiaalisen kasvun ja tuen tarpeet, jotka ovat nykyisessä yhteiskunnassa monin tavoin kasvaneet. Nuorille tulee tarjota vaihtoehtoisia oppimisympäristöjä ja oppimisen tapoja. Tällaisia sosiaalisesti kannustavia ja turvallisia oppimisympäristöjä on mahdollista saada käyttöön mm. luonto- ja eläinavusteisuuden kautta (esim. Espoon Kaiturin koulun hevostoiminta, koulutoimintaan yhdistetty maatilatoiminta Norjassa Inn på TUNET ja Iso-Britanniassa social farming –toiminta). Luonto- ja eläinavusteisuus edistää oppimisen iloa, oppimisen tuloksellisuutta ja kouluviihtyvyyttä.

Lasten ja nuorten luontosuhteen tukeminen ja rikastaminen tulisi sisällyttää luontevaksi osaksi päiväkotien, peruskoulujen sekä ammatillisen koulutuksen opetusta. Tätä kautta tuetaan nuorten tasa-arvoista kasvua fyysiseen ja psyykkiseen vahvuuteen sekä myönteiseen ympäristötoimijuuteen ja tulevaisuuden uskoon. Keinoina ovat mm. luonnon tuominen osaksi koulupihoja ja sisätiloja, koulupuutarhat ja lähimetsät osana oppimista (kts. kansainvälinen Greening school- keskustelu <https://www.childrenandnature.org/schoolgroundgreening> sekä ulkona oppiminen ja leikkiminen Skotlannissa. <https://www.nature.scot/report-highlights-need-school-children-be-more-connected-nature>).

Toimintaympäristö määrittää osaltaan tekemisen sisältöä sekä mahdollistaa kasvuun, oppimiseen ja hyvinvointiin liittyvät tuloksellisuuden. Yhteisesti pohtien tulisi selvittää, mitä lasten ja nuorten kasvu toiminnallisuuteen ja vastuulliseen tekemiseen edellyttää toimintaympäristöjen osalta.

Digitaaliset toiminnot ja verkkoympäristö on kiinteä osa nykypäivän nuorten ja lasten elämää, mutta sen kuormittavuutta tulee vähentää. Sen rinnalla tulee tarjota nuorille riittävästi mahdollisuuksia kokonaisvaltaiseen keholliseen vuorovaikutukseen oman ympäristönsä ja yhteisönsä kanssa, mihin mm. toiminta luonnossa ja eläinten kanssa tarjoaa monipuolisia mahdollisuuksia.

Digitaalisuuteen voidaan yhdistää luontoa ja kulttuurillisia elementtejä, ja tutustua näihin myös tietotekniikan avustamana. Verkkonuorisotyöskentelyn/verkkonuorisotilan mahdollistaminen on myös osa toimintaympäristöjen kehittämistä, jossa nuoria tavoitetaan matalalla kynnyksellä ja rohkaistaan vuorovaikutukseen toisten nuorten ja turvallisten aikuisten kanssa.

Tavoite 2: Jokaisella nuorella on pääsy mieluisaan harrastukseen matalalla kynnyksellä

Matalan kynnyksen harrastustoiminnassa tulisi huomioida luonto ja eläimet monipuolisena, ja usein myös edullisena harrastusmuotona, jolla on nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia edistäviä vaikutuksia.

Etsivää nuorisotyötä voi osaltaan ohjata luontoharrastusten pariin. Lähiluonto tarjoaa paljon mahdollisuuksia myös perheiden harrastustoimintaan. Luontoteemoja voidaan yhdistää myös kulttuuriin, esimerkiksi ulkona toteutettujen teatteriesitysten kautta.

Tavoite 3: Työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä vähenee

Ohjaamotoimintaan sekä etsivien ja työpajatoimintaan sisällytetään liikuntaneuvontaa ja ohjausta kulttuuri- ja liikuntaharrastuksien pariin. Näihin tulisi liittää myös luontotoiminnan mahdollisuuksia.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 2: Monipuolista tietoa ja välineitä nuorten mielen hyvinvoinnin tukemiseen

Tavoite 4: Nuorella on pääsy oikea-aikaisiin ja laadukkaisiin mielenterveyspalveluihin

Sosiaali- ja terveyspalveluissa tulisi ottaa lääkehoidon ja ammatillisen keskustelun rinnalla käyttöön myös voimavaralähtöisiä palveluita, joissa nuori pääsee kasvamaan turvallisen ja sosiaalisesti kannustavan ympäristön tukemana. Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät ovat erityisen tarpeellisia siellä, missä nuorella on kiintymyssuhteen häiriöitä tai traumaa, ja sitä kautta vaikeuksia solmia luottamuksellista vuorovaikutussuhdetta. Eläinavusteisuuden kokonaisvaltaisesta lähestymisestä hyötyvät myös neurokirjon vaikeuksia omaavat nuoret.

Erityisesti haastavien tilanteiden käsittely toimistohuoneisiin sijoittuvan, tavanomaisen terapiatyöskentelyn kautta saattaa olla hidasta ja työlästä. Eläinavusteisissa ympäristöissä on runsaasti tilaa ja eläimiä ympärillä. Niissä ei tule nuorille asiakkaille ylimääräistä ”paineistusta”. Vuorovaikutuksessa päästään irtoamaan kysymys-vastaus –mallista. Ammatillainen saa käyttöönsä monia ihmisen ja ympäristön välillä tapahtuvia kasvua ja oppimisen tukiprosesseja. Luonto ja eläimet tuovat kohtaamisiin iloa, toiveikkuutta ja virkistymistä.

Luonto- ja eläinavusteisten sote-palveluiden aloittaminen ja asiakassuhteiden muodostaminen maksavien tahojen kanssa on kuitenkin edelleen haastavaa. Suomessa ei ole vielä vakiintuneita puitteita voimavaralähtöisyyttä painottavien tukimuotojen joustavalle ja tarpeenmukaiselle käyttöönotolle. Ratkaisevaa on ennen muuta, miten alan suuret toimijat: Kansaneläkelaitos (Kela) ja Hyvinvointialueet käyttävät palveluita.

Hyviä luontolähtöisiä sote-toiminnan malleja on jo käytössä. Esimerkiksi: lastensuojelussa Toiskan perhekoti, perheterapiassa Terapiapalvelu Breyting, ja perhetukitoiminnassa Soliseva ja Alkumaa.

Nykyisen sote-toiminnan kehittämistä tarvitaan myös työntekijöiden jaksamisen näkökulmasta.

Tavoite 5: Mielekäs vapaa-ajan toiminta vahvistaa nuorten mielen hyvinvointia

Esitämme tämän kohdan osalta seuraavasti täydennystä: "Nuorisokeskukset jatkavat ja nuorisotyöntekijät laajentavat nuorten syrjäytymistä ehkäisevän ja mielen hyvinvointia vahvistavan ohjaustyön, mukaan lukien seikkailukasvatuksen, kehittämistä."

Esitämme, että luonto ja eläimet huomioidaan monipuolisena, ja usein myös edullisena, harrastusmahdollisuutena. Luontotoiminta ja -harrastukset lisäävät tutkitusti mielen hyvinvointia. Kaikki nuoret eivät itsenäisesti osaa hakeutua luontoharrastusten pariin vaan tarvitsevat tukea, ohjausta ja matalan kynnyksen kokeiluja, joiden kautta luonto tulee tutuksi. Näiden teemojen puitteissa myös maaseutualueilla on runsaasti annettavaa.

Jokaisella nuorella tulisi olla oikeus luontosuhteeseen. Tätä voitaisiin tukea muun muassa luontosetelien, luontoliikuntakurssien, skutsirastien ja luontokummitoiminnan kautta.

Asuinympäristön osalta tulee huomioida luonto- ja viheralueiden merkittävä vaikutus ihmisten viihtyvyyteen, hyvinvointiin ja terveyteen. Luontoalueiden saavutettavuutta tulee parantaa.

Hallituksen nuorisopoliittiset tavoitteet ja toimenpiteet; Kori 3: Nuorten hyvinvointia tuetaan osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja turvallisuutta vahvistamalla

Tavoite 6: Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet yhteiskunnalliseen keskusteluun ja päätöksentekoon vahvistuvat

Nuorten omakohtaisella luontosuhteella on ratkaiseva merkitys ympäristötietoisien toiminnan suhteen. Lasten ja nuorten ympäristökasvatukseen tulee lisätä toiminnallisuutta, joka tukee vastuulliseen toimijuuteen kasvamista sekä hallinnan tunnetta suurissakin kokonaisuuksissa.

Ensisijaista on nuorten kuuleminen heidän oman elinpiirinsä asioissa, tuottaen kokemuksen siitä, että jokaisella yksilöllä ja hänen näkemyksillään on merkitystä. Tätä kautta ylläpidetään luottamusta yhteiskunnan rakenteiden toimivuuteen ja lisätään yleistä turvallisuuden tunnetta nuorten keskuudessa.

Yhteiskunnan tasolla tulisi pohtia syitä ilmastonmuutoksen ja luontokadon negatiiviseen kärjistymiseen. Ratkaisukeskeinen tekeminen tulisi tuoda ongelmakeskeisesti painottuneen julkisen keskustelun rinnalle.

Tavoite 7: Nuorten turvallisuuden tunne ja turvallisuus vahvistuvat

Vahvistamalla nuoren luontoyhteyttä voidaan lisätä yksilön hyvinvointia ja samalla vahvistaa turvallisuuden kokemusta.

Tavoite 8: Yhteisöllisyyttä, yhdenvertaisuutta ja resilienssiä nuorten elämässä tuetaan

Luontotoiminnasta on saatu hyviä kokemuksia ulkomaalaistaustaisten nuorten kotouttamisessa sekä yhteisöllisyyden ja turvallisuuden kokemusten vahvistamisessa. Suomalaisen luontosuhteen avaaminen ja näyttäminen maahanmuuttajataustaisille nuorille on tärkeä osa integroimisessa osaksi yhteiskuntaa.

Myös luontosuhteen muuttuminen nuorten parissa tulee huomioida.

Yhteiskunnassa tuli selvittää, mitkä tekijät ovat johtaneet nuorten mielenterveysongelmien kasvuun nykyisen elämäntavan osana, esimerkiksi polyvagaaliteorian antia hyödyntäen. Nuorten koulu- ja työelämää tulisi rauhoittaa siten, että sinne jää aikaa aitoon ihmisten väliseen kohtaamiseen.

Nuorisotyön ja -toiminnan tukemisen linjaukset

-

Painopisteet nuorisotalon valtakunnallisten osaamiskeskusten valtionapukelpoisuuden hyväksymiselle

-

Suomen kansalliset tavoitteet nuorisotalon eurooppalaiselle ja kansainväliselle toiminnalle

-

Muita näkemyksiä ohjelmasta

-

Rutanen Juha
Green Care Finland ry